

Hakuopas

Valtionavustus sosiaali- ja
terveydenhuollon sekä
pelastustoimen uudistamiseen
liittyvään ICT-muutokseen

Hakuopas

Valtionavustus sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistamiseen liittyvään ICT-muutokseen

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Tekijät	Markku Heinäsenaho, Pilvi Rantanen, Maarit Hiltunen-Toura, Mikko Huovila, Ville-Veikko Ahonen, Petri Tuominen, Teemu Luukko, Sami Hakonen		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	43
Tiivistelmä	<p>Sosiaali- ja terveystalvuluja sekä pelastustointa koskevan uudistuksen tavoitteena kaven- taa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutet- tavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.</p> <p>Osana uudistusta Suomeen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta, joille siirretään kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Uuden- maalla sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu poikkeaa muun maan ratkaisusta siten, että Helsingin kaupungille jää edelleen niiden järjestämisvastuu. Lisäksi palvelujen järjestämisestä vastaa Uudellamaalla neljä hyvinvointialuetta ja tervey- denhuollossa lisäksi HUS-yhtymä.</p> <p>Hyvinvointialueiden perustaminen edellyttää laajoja alueellisia muutoksia ICT-infrastruk- tuuriin, toimialariippumattomiin tietojärjestelmiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasjärjestelmiin sekä pelastustoimen tietojärjestelmiin. Lisäksi uudistuksessa tulee var- mistaa mukautuminen tiedonhallintaa koskevaan lainsäädäntöön sekä siitä tuleviin vaati- muksiin esimerkiksi tietoturvallisuuden, yhteen toimivuuden ja yhteisten tukipalvelujen käy- tön osalta.</p> <p>Tässä oppaassa kuvataan periaatteet, toimintatavat ja prosessit liittyen edellä mainitun ICT-muutoksen mukaisen valtionavustuksen hakemiseksi.</p>		

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Avustuksen yleiskuvaus	6
2.1	Avustuksen tarkoitus	6
2.2	Jaettavan avustuksen määrä	6
2.3	Avustuksen hakijat	7
3	Periaatteelliset linjaukset	8
4	Avustuksen käyttökohteet	10
4.1	Tiedonhallinnan sekä tieto- ja viestintäteknisten palvelujen ja niiden järjestämistapojen muutoksen suunnittelu ja vaikutusten arviointi	10
4.2	Tiedonhallinnan ja ICT-palvelutuotannon järjestämisen kustannukset.....	11
4.3	Hallinnon sekä talous- ja henkilöstöhallinnon tieto- ja viestintäteknisten ratkaisujen toteutus ja hankinta.....	12
4.4	Hallinnon käynnistymiseen ja toiminnan jatkuvuuteen liittyvien perustietotekniikan ratkaisujen toteutus ja hankinta.....	13
4.5	Sähköisen asioinnin tukipalvelujen käyttöönotot ja liitynnät	14
4.6	Tiedonhallintalain (906/2019) mukaisten tiedonhallintakäytänteiden soveltaminen hyvinvointialueiden tarpeisiin	15
4.7	Yhteisten Tuve-palvelujen sekä laittilojen, laitteiden ja muun infrastruktuurin perustaminen ja muutokset	15
4.8	Sosiaali ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhteensovittaminen ja käyttöönotto	16
4.9	Kanta-palvelujen käyttöönotot ja liitynnät	16
4.10	Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen sähköisten asiointiratkaisujen ja verkkopalvelujen yhteensovittaminen ja käyttöönotto	17
4.11	Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen seurannan, arvioinnin ja tietojohdantamisen yhteensovittaminen ja käyttöönotto.....	17
4.12	Sosiaali- terveydenhuollon ja pelastustoimen digitaalisten ratkaisujen ja tiedonhallinnan tietoturva-vaatimusten toteuttaminen	18
4.13	Sosiaali- ja terveydenhuollon vanhojen asiakas- ja potilastietojen arkistointi.....	19
4.14	Muiden kuin Kanta-palveluihin arkistoitavien tietojen arkistointi.....	19
4.15	Pelastustoimen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien muutokset	19
4.16	Muut käyttökohteet.....	20

5	Muutoksen toimeenpanoon liittyvä yhteistyö	21
5.1	Alueellinen yhteistyö.....	21
5.2	DigiFinland Oy:n tuottamat tukipalvelut.....	22
5.2.1	Sähköinen arkistointi –palvelu	22
5.2.2	Tietojohtaminen.....	25
6	Avustuksen käyttäminen	27
6.1	Hyväksyttävät kustannukset.....	27
6.2	Avustuksen käyttöön liittyvät ehdot	28
7	Avustuksen hakeminen	31
7.1	Hankesuunnitelma.....	31
7.2	Arvio muutuskuluista	32
8	Hakemusten käsittely	33
8.1	Hakemusten arviointi.....	33
8.2	Avustuksesta päättäminen	36
9	Toimeenpanon ohjaus ja hallinto	37
9.1	Avustettavien hankkeiden ohjaus ja seuranta	37
9.2	Avustuksen maksatus ja käytön valvonta.....	37
10	Lisätietojen pyytäminen.....	38

1 Johdanto

Sosiaali- ja terveystalvuuja sekä pelastustointa koskevan uudistuksen tavoitteena kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saata- vuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteis- kunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Osana uudistusta Suomeen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta, joille siirretään kun- tien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Uudenmaalla sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämistä vastuu poik- keaa muun maan ratkaisusta siten, että Helsingin kaupungille jää edelleen niiden jär- jestämistä vastuu. Lisäksi palvelujen järjestämisestä vastaa Uudellamaalla neljä hyvin- vointialuetta ja terveydenhuollossa lisäksi HUS-yhtymä.

Hyvinvointialueiden perustaminen edellyttää laajoja alueellisia muutoksia ICT-infra- struktuuriin, toimialariippumattomiin tietojärjestelmiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasjärjestelmiin sekä pelastustoimen tietojärjestelmiin. Lisäksi uudistuk- sessa tulee varmistaa mukautuminen tiedonhallintaa koskevaan lainsäädäntöön sekä siitä tuleviin vaatimuksiin esimerkiksi tietoturvallisuuden, yhteen toimivuuden ja yhteis- ten tukipalvelujen käytön osalta.

Tässä oppaassa kuvataan periaatteet, toimintatavat ja prosessit liittyen edellä maini- tun ICT-muutoksen mukaisen valtionavustuksen hakemiseksi.

2 Avustuksen yleiskuvaus

2.1 Avustuksen tarkoitus

Jaettava valtionavustus on tarkoitettu hyvinvointialueiden perustamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistuksen yhteydessä toteutettavan tiedonhallinnan, tietohallinnon ja tietojärjestelmien muutoksen valmisteluun, suunnitteluun ja toteutukseen.

Avustus myönnetään valtion talousarvioon varatun määrärahan puitteissa valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisena erityisavustuksena. Valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) sekä valtioneuvoston asetusta hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tiedonhallinnan, tietohallinnon ja tietojärjestelmien muutoksen valmisteluun, suunnitteluun ja toteutukseen. Avustuksesta vastaavana valtionapuviranomaisena toimii sosiaali- ja terveysministeriö.

Avustuksen ensisijaisena tavoitteena on varmistaa alueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän häiriötön toiminta järjestämisvastuun siirron yhteydessä. Rahoitus kohdistettaisiin erityisesti yleishallinnon toiminnan kannalta välttämättömiin muutostöihin ja hankintoihin ja muihin toimialariippumattomiin ICT-toimintoihin sekä toimialakohtaisiin järjestelmiin kohdistuviin välttämättömiin ja lainsäädännön edellyttämiin muutoksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annettussa laissa säädetään hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielimen sekä hyvinvointialueen ja toiminnan rahoittamisesta ennen vuotta 2023. Toiminnan rahoitus vuosina 2021 ja 2022 perustuu valtion varoista maksettavaan valtionavustukseen.

Tämän oppaan tarkoittama valtionavustus täydentää uudistuksen voimaantulolain (616/2021) mukaista hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielimen sekä hyvinvointialueen toiminnan rahoitusta välttämättömän ICT-muutoksen osalta.

2.2 Jaettavan avustuksen määrä

Voimassa olevan valtiontalouden kehityksen perusteella muutoksen toimeenpanoon kohdistetaan ICT-valmistelurahoitusta noin 440 miljoonaa euroa vuosina 2021–2026.

Tässä oppaassa kuvatussa valtionavustusprosessissa haettavaksi tulee yhteensä noin 200 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 aikana myönnettävä avustus on lähtökohtaisesti käytettävissä vuosien 2021-2025 aikana. Käyttöaikaa laajennetaan kuitenkin vuoden 2026 puolelle koska oletettavasti osa vuosien 2025 talousarviomäärärahan maksatuksista toteutetaan vasta vuoden 2026 puolella.

Käytettävissä olevasta kokonaissummasta osa käytetään keskitetysti tuotettavien tukipalvelujen tuottamiseen DigiFinland Oy:n toimesta. Keskitetysti tuotettavien palvelujen kokonaiskustannus määräytyy merkittävältä osin niiden käytön mukaan, perustuen toteutuneisiin kustannuksiin.

Valtionavustus myönnetään valtion talousarvioon varatun määrärahan puitteissa valtionavustukseen oikeuttavien kustannusten suuruisena eikä sen myöntämiseksi ja maksamiseksi edellytetä valtionavustuksen saajan osallistumista rahoitukseen.

Tätä hakua täydentävä avustushaku toteutetaan myöhemmin (todennäköisesti vuoden 2022 aikana), jolloin haettavaksi tulee tämän hetkisen tiedon mukaan 224 miljoonaa euroa vuosille 2023-2025.

2.3 Avustuksen hakijat

Avustusta voidaan myöntää hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 5 §:ssä tarkoitetulle hyvinvointialueelle, Helsingin kaupungille, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021) 13 §:ssä tarkoitetulle HUS-yhtymälle sekä erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 7 §:ssä tarkoitetulle Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle (HUS-sairaanhoitopiiri). Väliaikaisen HUS-valmisteluryhmän valtionrahoitus maksetaan HUS-sairaanhoitopiirille.

3 Periaatteelliset linjaukset

Periaate 1: Muutos toteutetaan koordinoitusti osana uudistuksen ohjausrakenteita

Uudistukselle on asetettu ohjausrakenteet, joiden tehtävänä on varmistaa muutoksen hallittu läpivienti. Samoja ohjausrakenteita hyödynnetään digitalisaation ja tiedonhallinnan kehittämisessä.

Periaate 2: Muutoksen ja kehittämisen toteutuksessa on ensisijaista varmistaa palvelutoiminnan jatkuvuus ja häiriöttömyys

Asiakkaiden palvelut ja viranomaistoiminta eivät saa vaarantua uudistuksen toteuttamisen vuoksi. ICT-muutos ja uusien digitaalisten palveluiden käyttöönotto tulee toteuttaa siten, että palvelutoiminnan jatkuvuus ja häiriöttömyys asiakkaille turvataan. Muutos tulee vaiheistaa siten, että uudistuksen toteutusaikataulu ei vaarannu.

Periaate 3: ICT-kehittäminen tulee perustua toiminnan muutokseen ja asiakaslähtöisyyteen

Tiedonhallinnan ja ICT:n kehittäminen ovat välineitä toiminnallisiin muutoksiin. Kehittämisen- ja muutoshankkeissa lähtökohtana tulee olla, että kaikella kehittämisellä on kytkentä toiminnanmuutokseen ja asiakaslähtöisyyteen. Erilliset toiminnanmuutoksesta irralliset ICT-hankkeet minimoidaan.

Periaate 4: Muutosta toteutetaan tekemällä mahdollisimman paljon yhteisesti ja levittämällä jo kehitettyjä parhaita käytäntöjä

Digitaalisten palveluiden ominaista on niiden helppo levitettävyyden ja skaalattavuus. Päällekkäisen kehittämisen välttämiseksi ja jo olemassa olevien palveluiden tehokkaan levittämisen varmistamiseksi muutoksen toteuttamisessa tehdään mahdollisimman paljon alueiden ja kansallisten toimijoiden yhteistyötä. Tässä keskeistä on yhteisten digitaalisten palveluiden käyttöönotot alueilla.. Yhteisten toteutusten kehittämisessä ja levittämisessä hyödynnetään DigiFinland Oy:ta mahdollisimman kattavasti. Siltä osin kuin kehittämistä ei tehdä kansallisessa yhteistyössä, niin tulisi vähintäänkin pyrkiä yhteistoiminta-alueitasoiseen yhteistyöhön.

Periaate 5: Tukeudutaan valtakunnallisiin toimintamalleihin, määrittelyihin ja ICT-palveluihin

Kehittämisessä tukeudutaan kansallisessa yhteistyössä laadittuihin tai valtakunnallisten viranomaisten vastuulla oleviin yhteisiin toimintamalleihin, määrittelyihin ja ohjeisiin sekä tukedutaan yhteisiin ICT-palveluihin. Kokonaisarkkitehtuurin mukaisuus ja erityisesti valtakunnalliset tietomäärittelyt ja toiminnalliset vaatimukset ovat keskeinen osa yhteentoimivuuden varmistamista.

Arkaluontoisia henkilötietoja käsitteleville tietojärjestelmille on asetettu tietosuojan, tietoturvan ja yhteentoimivuuteen liittyviä vaatimuksia joiden toteutuminen tulee muutoksessa varmistaa täysimääräisesti.

Erityisesti asiakas- ja potilastietojärjestelmien muutosten yhteydessä on huolehdittava niiden valtakunnallisten vaatimustenmukaisuudesta. Tässä keskeistä on Kanta-palveluiden täysimääräinen hyödyntäminen asiakastietolain vaiheistuksen mukaisesti.

Myös muiden järjestelmien osalta tulee toteuttaa tiedonhallinta- ja tietosuojalainsäädännön vaatimukset ja huolehtia yhteentoimivuudesta.

4 Avustuksen käyttökohteet

Avustuksen saajat voivat käyttää avustusta tässä luvussa kuvattuihin uudistuksesta aiheutuviin välttämättömiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen ICT-muutostoihin. Kustannusten välttämättömyys on perusteltava avustushakemuksessa välttämättömän muutoksen kustannustehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta. Kuvatut avustuskohteet perustuvat valtionavustuksesta annettuun asetukseen ja sen esitöihin. Mikäli tämän hankeoppaan ja edellä mainitun asetuksen tai sen esitöiden välillä on ristiriita, sovelletaan asetusta sekä sen esitöitä.

4.1 Tiedonhallinnan sekä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen ja niiden järjestämistapojen muutoksen suunnittelu ja vaikutusten arviointi

Voimaantulolain 10 § 2 momentin mukaisesti hyvinvointialueiden väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävänä on osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien hallinto- ja palvelutehtävien hoitamista tukevien tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseen.

Valtionavustuksella myönnettyä määrärahaa voidaan hyvinvointialueilla käyttää tiedonhallinnan, tietohallinnon ja tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien muutosten sekä hankintojen suunnitteluun. Suunnittelutehtäviin sisältyvät muun muassa erilaiset nykytilakartoitukset siirtävistä ICT-toiminnoista, palvelutuottajista, henkilöstöstä, tietojärjestelmistä, tietohallinnon käytännöistä sekä alueiden hallinto- ja palvelutehtäviin liittyvät ICT-muutos- ja siirtosuunnitelmien valmistelu. Suunnittelutyötä varten hyvinvointialueet voivat muun muassa palkata henkilöstöä tai toteuttaa hankintoja hankintalain (1397/2016) mukaisesti. Suunnitteluun voi sisältyä myös tehtäviä, jotka liittyvät hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyön edellyttämään tiedonkulkuun ja tietojärjestelmämuutosten toteutukseen. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 5.3 §:ssä säädetään tiedonhallintayksiköiden vastuusta arvioida ennen muutoksen toteuttamista suunnittelemansa muutoksen vaikutukset tiedonhallinnan vastuisiin, tietojärjestelmiin, tietovarantoihin, tietojen arkistointiin sekä tietoturvasuustoimenpiteisiin. Lisäksi muutoksen vaikutukset on arvioitava suhteessa asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan vaatimuksiin sekä laissa säädettyihin asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon, suojaan ja tiedonsaantioikeuksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistus muodostaa tiedonhallintalaissa tarkoitetun arviointivelvoitteen

sekä perustettaville hyvinvointialueille että tehtäviä luovuttaville kunnille ja kuntayhtymille. Arviointivelvoitteen tarkoitus on vahvistaa tietojärjestelmien hanketoiminnan taloudellisten ja toiminnallisten riskien ennakointia ja edistää muutosten toteutusta varten tehtävien suunnitelmien saattamista realistiselle pohjalle. Arvioinnilla pyritään myös edistämään yhteentoimivuuden ja tietoturvallisuuden toteuttamista muutosten yhteydessä. Tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointivelvoite edellyttää hyvinvointialueelta ja sen väliaikaiselta valmistelutoimielimeltä muutoksen suunnittelutyön ja arvioinnin käynnistämistä hyvissä ajoin ennen muutoksen toteutustapoihin liittyvää päätöksentekoa. Uudistuksen suunnittelua varten kohdennetulla erityisavustuksella väliaikainen valmistelutoimielin pystyisi paremmin varmistamaan arvioinnin edellyttämien omien resurssien järjestämisen sekä tehtävässä tarvittavien asiantuntijapalvelujen hankinnan.

4.2 Tiedonhallinnan ja ICT-palvelutuotannon järjestämisen kustannukset

Valtionavustusta voidaan käyttää hyvinvointialueiden tiedonhallinnan järjestämisestä ja ICT-palvelutuotannon perustamisesta aiheutuviin, uudistuksesta johtuviin välttämättömiin kustannuksiin. Alueelliset muutostarpeet huomioiden avustusta voidaan käyttää tiedonhallinnan ja ICT-palvelutuotannon vastuiden määrittämiseen, ohjauksrakenteiden sekä palvelutuotannon järjestämiseen tai uudelleen organisointiin liittyviin kustannuksiin. Avustus tulee järjestämisen ja tuotannon osalta kohdentaa toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä toteuttaa hyvinvointialueen hallinnon järjestämiseksi ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Muutoksen aiheuttamat kustannukset tiedonhallintaan ja ICT-palvelutuotantoon vaihtelevat alueittain. Niillä alueilla, joissa tehtävien järjestämisvastuu on jo siirretty sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä vastaavalle kuntayhtymälle, ja alueilla, joiden sosiaali- ja terveydenhuoltoa tukeva ICT:n tuotanto perustuu merkittävässä määrin alueellisen ICT-palveluja tuottavan sidosyksikön palveluihin, voivat muutoksen aiheuttamat kustannukset olla suhteessa pienemmät kuin alueilla, jossa kunnat vastaavat tehtävien tarvitseman ICT-palvelujen järjestämisestä ja osittain jopa tuottamisesta. Alueellisten erojen vuoksi, muutoksen toteuttamiseen kohdennettavien erityisavustusten käyttötarkoitus ja määrä joustavat alueellisten tarpeiden mukaan.

Alueilla, jossa toiminta ja toimintaa tukeva ICT-tuotanto on jo keskitettyä, ei nykyisen toiminnan kehittäminen tai uusien tietojärjestelmien käyttöönotto ole välttämätöntä uudistuksen toteutuksen näkökulmasta, ellei olemassa oleviin järjestelmiin ja ICT-palveluihin liittyvät oikeudelliset ehdot sitä edellytä, esimerkiksi tilanteissa, joissa olemassa

olevat sopimukset eivät mahdollista hyvinvointialueella tarvittavan käyttäjämäärän liisäystä ilman uutta kilpailutusta. Avustuksen saajan tulee perustella välttämättömyys tapauskohtaisesti.

4.3 Hallinnon sekä talous- ja henkilöstöhallinnon tieto- ja viestintäteknisten ratkaisujen toteutus ja hankinta

Valtionavustusta voidaan käyttää alueiden hallinnon ja palveluiden jatkuvuuden turvaamisen kannalta välttämättömiin suunnittelutöihin sekä niihin perustuviin hankintoihin. Toiminnan jatkuvuuden kannalta merkittäviä osa-alueita ovat muun muassa talous- ja henkilöstöhallinnon järjestäminen ja siihen liittyvät tietojärjestelmäratkaisut, hallinnon järjestelmät (ml. toimielinten päätöksentekoon liittyvät järjestelmät) sekä tiedon- ja asianhallinnan järjestelmät. Jatkuvuuden turvaamisen näkökulmasta muutosvalmistelussa korostuu erityisesti talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävät. Näitä ovat esimerkiksi henkilöstö- ja palkkahallinnon palvelut, kirjanpito- ja raportointipalvelut, myyntilaskutus- ja myyntireskontrapalvelut, ostolasku- ja ostoreskontrapalvelut, toiminnan ohjaus, maksuliikenne sekä matkustuspalvelut.

Valtionavustusta voi käyttää myös palveluiden hankintoihin sekä hallinnon ja palveluiden näkökulmasta välttämättömiin palveluiden tuotannon järjestelyihin, valtionavustuksiin ja valtiontukeen liittyvien säädösten puitteissa.

Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisen perusedellytys on hallintoa ja toiminnan järjestämistä tukevan tiedonhallinnan ja ICT-palvelujen järjestäminen ennen sosi-aali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien siirtymistä hyvinvointialueen vastuulle. Hyvinvointialueen hallintoon kohdistuvat veloitteet edellyttävät muun muassa toiminnan suunnittelun, päätöksenteon ja hallintomenettelyiden, henkilöstöhallinnon, taloudenhoidon sekä toiminnan laillisuuden valvonnan vaatimien ICT-palvelujen järjestämistä niistä vastaavien viranomaisten käyttöön. Hallintoa tukevien ratkaisujen osalta uudistuksen toteutukseen kohdennettavaa rityisavustusta voi käyttää muutoksen kannalta välttämättömien tietojärjestelmien hankintaan tai tarvittavien palveluiden ostamiseen ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Tulevien hyvinvointialueiden osalta erityisesti talous- ja henkilöstöhallinnon (mm. henkilöstö- ja palkkahallinto, kirjanpito- ja raportointi, myyntilaskutus- ja myyntireskontra,

ostolasku- ja ostoreskontra, maksuliikenne sekä matkustuspalvelut) vaatiman muutoksen suuruuteen vaikuttaa merkittävästi tapa, jolla tehtävän toteutus ja sitä tukevat palvelut on tällä hetkellä organisoitu. Alueilla, joissa tehtävien järjestämisvastuu on siirretty sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä vastaavalle kuntayhtymälle ja alueilla, joiden talous- ja henkilöstöhallintoa tukevat palvelut perustuvat palveluja tuottavan sidosyksikön tuottamiin palveluihin, ovat muutoksen aiheuttamat kustannukset suhteessa pienemmät kuin alueilla, jossa näin ei ole tehty. Alueellisten erojen vuoksi, muutoksen toteuttamiseen kohdennettavien erityisavustusten käyttötarkoituksen ja määrän tulee joustaa alueellisten tarpeiden mukaan myös talous- ja henkilöstöhallinnon osalta.

Alueilla, joissa toiminta ja talous- ja henkilöstöhallintoa tukevat palvelut ovat jo keskistettyjä, ei olemassa olevien palvelujen kehittäminen tai uusien tietojärjestelmien käyttöönotto ole välttämätöntä uudistuksen toteutuksen näkökulmasta, ellei olemassa oleviin järjestelmiin ja palveluihin liittyvät oikeudelliset ehdot sitä edellytä esimerkiksi tilanteissa, joissa olemassa olevat sopimukset eivät mahdollista hyvinvointialueella tarvittavan käyttäjämäärän lisäystä ilman uutta kilpailutusta. Avustuksen saajan tulee arvioida välttämättömyys tapauskohtaisesti.

4.4 Hallinnon käynnistymiseen ja toiminnan jatkuvuuteen liittyvien perustietotekniikan ratkaisujen toteutus ja hankinta

Hallinnon käynnistymisen ja jatkuvuuden kannalta välttämättömällä perustietotekniikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi työasemia, päätelaitteita, puhelinjärjestelmiä, kulunvalvontaa, tietoturvapalveluja, identiteetti- ja pääsynhallintapalveluja, konesali- ja käyttöpalveluja sekä tietoliikenne- ja verkkopalveluja. Valtionavustusta edellyttävään hankesuunnitelmaan voidaan perustelluista syistä nostaa myös muita perustietotekniikkaan ajateltuja elementtejä.

Tämän niin sanotun ICT-infrastruktuurin osalta valtionavustusta voidaan hakea myös suunnittelutöihin sekä niihin perustuviin hankintoihin. Hankesuunnitelmien arvioinnissa otetaan huomioon se, että 'järjestelmät', 'ratkaisut' tai 'palvelut' voivat olla joko itse toteutettuja ja omassa ylläpidossa, tai hankittuina ulkopuolisina palveluina tai muodostua näiden yhdistelmästä, eikä asian järjestämistavalla sinänsä ole suoraa vaikutusta rahoituksen myöntämiselle.

Valtionavustusten hankesuunnitelmia laadittaessa on huomattava, että avustusta ei myönnetä uudistuksen välttämättömän riittävän teknisen toiminnan kannalta tarpeetomiin versioiden ja teknologioiden päivityksiin ja uudistuksiin. Selvyyden vuoksi todettakoon, että esimerkiksi verkkoteknologian tai laiteympäristön uudistaminen nykyistä tasoa korkeammalle, ja oletettavasti kalliimmalle, tasolle uudistuksesta pakottavana syystä johtuen vaatisi erittäin tarkan perustelun hankesuunnitelmassa. Sote-pela uudistuksen lainsäädännön toimeenpanosta saattaa aiheutua, tietojärjestelmien yhtenäistämiseen liittyen, päivityksiä tietoturva- ja varautumistasoihin, joita voidaan myös lukea hyväksyttäväksi kustannuksiksi osana alueiden hankesuunnitelmia.

ICT-infrastruktuurin muuttaminen ja kehittäminen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen järjestämiseen soveltuvaksi on monilta osin veloitettuakin useiden lakien johdosta. Keskeisiä lakeja tässä asiayhteydessä ovat laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (571/2016, KaPA-laki), laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, tiedonhallintalaki), laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015, Tuve-laki) ja eduskunnan käsittelyä odottava laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007, asiakastietolaki).

4.5 Sähköisen asioinnin tukipalvelujen käyttöönnotot ja liittynät

Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja on otettu alueilla käyttöön jo laajasti ja palvelujen tekninen kehittyminen ja sisältöjen rikastuminen merkitsevät tuleville hyvinvointialueille jatkuvaa tietoteknisen infrastruktuurin ylläpitämistä. Uudistuksen yhteydessä on hyvinvointialueilla varmistettava yhteisten digitaalisten palvelujen toiminnan vastaavuus lain hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (571/2016, KaPA-laki) kanssa. Uudistuksen aiheuttamat muutostarpeet yhteisten palvelujen toimivuuden turvaamiseksi saattavat tarkoittaa esimerkiksi reititysten, integraatioiden ja käyttövaltuushallinnan muutoksia ja uudistuksia, sekä joissakin tapauksissa alueellisten ICT-palvelujen kehittämistä

Lisäksi saatetaan tarvita esimerkiksi uudelleen konfigurointeja tai uusia integraatioita ja rajapintoja palveluntuottajien kanssa, uuden järjestäjäorganisaation organisoimista palvelujen käyttöön ja järjestämiseen, yhteisten palvelujen koulutuksia tarpeen mukaan, sekä asiointipalvelujen prosessien tarkistamista ja kehittämistä sekä järjestäjä- että käyttäjäorganisaation puolella. Yhteisten palvelujen palveluntuottajaviranomaisia ovat esimerkiksi Digi- ja väestötietovirasto, Valtiokonttori, Maanmittauslaitos ja Valtori turvallisuusverkkotoiminnan (Tuve) osalta. KaPA-lain tarkoittamia yhteisiä

palveluja ovat muun muassa Suomi.fi -palvelut (Digi- ja väestötietovirasto). Valtionavustuksen hakijan on konsultoitava palveluntuottajaviran-omaisia yhteisten palvelujen muutoksen edellyttämien toimenpiteiden osalta.

4.6 Tiedonhallintalain (906/2019) mukaisten tiedonhallintakäytänteiden sovittaminen hyvinvointialueiden tarpeisiin

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen viranomaisille säädettyjen yhteisten tietojärjestelmäpalvelujen tai -tietovarantojen käyttöön säädettyjen velvoitteiden toteutumisen varmistamista muutoksessa myös tiedonhallintalain näkökulmasta. Hyvinvointialueen on toteutettava menettelyt ja tavat luovuttaa tietoja muille toimijoille lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Kun kunnallisille sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen viranomaisille on säädetty kymmenittäin lakisäätteisiä velvoitteita luovuttaa säännöllisesti tietoja muille viranomaisille (mm. yhteisten tietovarantojen ylläpitovelvoitteet, tietojen toimittaminen valtion tilastotoimen tarpeisiin, tietojen toimittaminen toimialaa ohjaaville ministeriöille sekä toimintaa valvoville viranomaisille), tulee tietojenluovutuksen jatkuvuus varmistaa muutoksen aikana.

Yhteisten palvelujen ja tietojenluovutusten toteutukseen kohdennettavaa erityisavustusta voi käyttää tietojenluovutuksessa käytettävien liittymien ja rajapintojen sekä tiedonsiirtoratkaisujen uudistuksen kannalta välttämättömään kehittämiseen ja muuttamiseen sekä tietojenvaihdossa tarvittavien menettelyiden järjestämiseen. Kun velvoitteiden toteuttamiseen liittyvä tietojenluovutustapa on sidoksissa käytettäviin tietojärjestelmiin ja tiedonsiirtoratkaisuihin, voidaan avustuksella kattaa myös uusien hankittavien tietojärjestelmien ohjelmistorajapintojen toteutuksesta sekä viestinsiirron muuttamisesta aiheutuvia kustannuksia.

4.7 Yhteisten Tuve-palvelujen sekä laittilojen, laitteiden ja muun infrastruktuurin perustaminen ja muutokset

Laissa julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta (10/2015) tarkoitetaan turvallisuusverkkoa pelastustoiminnassa ja ensihoitopalveluissa viranomaisten sisäiseen,

näiden väliseen ja ulkoiseen yhteistoimintaan ja viestintään, joissa noudatetaan korkean varautumisen tai turvallisuuden vaatimuksia. Käytännössä uudistus tarkoittaa muutoksia ja lisäyksiä turvallisuusverkon käyttäjissä sekä mahdollisesti uusien palveluyhteyksien rakentamisia ja muita vastaavia toimenpiteitä. Tältä osin hankesuunnitelmia laadittaessa ja valtionavustusta haettaessa tulee konsultoida Tuve-palvelujen järjestäjän Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin kanssa kansalliset toimialakohtaiset tavoitetilat huomioiden.

4.8 Sosiaali ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhteensovittaminen ja käyttöönotto

Avustusta voidaan käyttää sosiaali- terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn tarkoitettujen järjestelmien yhteensovittamisesta aiheutuviin kuluihin. Suomessa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastiedot ovat kokonaisuudessaan sähköistetty. Palveluiden jatkuvuus sekä tehokas ja laadukas järjestäminen on monin tavoin riippuvaista toimivista tietojärjestelmistä ja tiedon kulkeutumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaavien organisaatioiden välillä. Yhtenäiset tietojärjestelmät ovat myös keskeinen väline, jotta voidaan varmistua asiakkaiden palveluiden yhteensovittamisesta. Lisäksi asiakas- ja potilastietojen sähköisestä käsittelystä annettu laki (158/2007) asettaa myös perustettaville hyvinvointialueille lukuisia vaatimuksia sähköisen tietojenkäsittelyn järjestämiseksi.

Lähtötilanteessa perustettavien hyvinvointialueiden tiedonhallintaympäristö koostuisi lukuisten kuntien tai kuntayhtymien ylläpitämistä erillisistä tietojärjestelmistä. Näiden tietojärjestelmien yhteensovittaminen, yhdistäminen tai tiedonhallinnan ympäristön rakentaminen muulla keinoin voi olla välttämätöntä toiminnan jatkuvuuden tai sosiaali- ja terveystietojärjestelmien uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Avustuksella rahoitetaan perustellusti kustannustehokas ja toiminnallisesti taroituksenmukainen siirtymä uuteen hallintorakenteeseen välttämättömine ratkaisuneen.

4.9 Kanta-palvelujen käyttöönotot ja liittynät

Avustusta voidaan käyttää asiakastietolain (159/2007) tarkoittamien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönottoihin siltä osin kuin velvollisuus tähän syntyy

osana sote-uudistuksen voimaantuloa. Nykyisiä kuntatoimijoita koskee Kanta-palvelujen käyttövelvoite, jota on täsmennetty asiakastietolain nojalla annetulla vaiheistusasetuksella. Avustuksella voidaan rahoittaa näiden jo veloitteen piirissä olevien liittymien siirtäminen kuntatoimijoilta hyvinvointialueille. Siltä osin kuin kuntatoimijat eivät ole täyttäneet mainitun vaiheistusasetuksen velvoitteita annetuissa määräajoissa, voidaan avustusta käyttää tämän puutteen korjaamiseksi siten, että hyvinvointialueet olisivat säädösten edellyttämällä tasolla järjestämisvastuun siirtyessä. Avustusta ei kuitenkaan voida käyttää valtioneuvoston vahvistettavana olevan ja 1.11.2021 voimaan astuvan lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (asiakastietolaki) uusien velvollisuuksien täyttämiseen, jonka siirtymäsäännökset ajoittuvat 1.1.2023 jälkeiseen aikaan.

4.10 Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen sähköisten asiointiratkaisujen ja verkkopalvelujen yhteensovittaminen ja käyttöönotto

Avustusta voidaan käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen sähköisten asiointiratkaisujen ja verkkopalvelujen yhteensovittamisesta aiheutuviin kuluihin. Sähköinen asiointi on yleistynyt sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluissa, ja jo nyt kaikilla alueilla verkkopalveluina tarjotaan vähintään palveluiden kuvauksia ja yhteystietoja. Lisäksi kansallisesti toteutetut asiointiratkaisut, kuten reseptien sähköinen uusiminen tai sähköiset oirearviot on integroitu lukuisiin paikallisiin tietojärjestelmiin. Yleisen teknologisen kehityksen ja digitalisaation myötä on odotettavissa, että erilaisten sähköisten asiointiin liittyvien palveluiden merkitys tulee entisestään kasvamaan. Hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä on huolehdittava siitä, että asiakas löytää tarvitsemansa tiedon ja palvelut myös sähköisistä kanavista. Tämä voi edellyttää kuntapohjaisten asiointikanavien ja verkkosivustojen yhtenäistämistä tai kansallisten ratkaisuiden toteuttamista ja käyttöönottoa. Yhtenäiset asiointiratkaisut ovat keskeinen väline palveluiden yhteensovittamisessa.

4.11 Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen seurannan,

arvioinnin ja tietojohdamisen yhteensovittaminen ja käyttöönotto

Avustusta voidaan käyttää sosiaali- ja terveyden-huollon ja pelastustoimen palveluiden seurannan, arvioinnin ja tietojohdamisen yhteensovittamisesta ja näihin liittyvien uusien velvoitteiden toimeenpanosta aiheutuviin kuluihin. Laki hyvinvointialueista sekä SOTE- ja pelastustoimen järjestämislait asettavat hyvinvointialueille lukuisia erilaisia velvoitteita, jotka edellyttävät mahdollisimman hyvää ja kattavaa tietopohjaa. Lisäksi lainsäädännössä annetaan erilaisia velvoitteita tietojen toimittamisesta eri viranomaisille. Sääöksillä edistetään palveluiden seuranta, arviointia ja johtamista. Tavoitteena on myös tiedon vertailukelpoisuus alueiden välillä. SOTE-järjestämislain 29 § mukaan STM voi antaa asetuksen seurannan vähimmäistietosisällöstä. Vastaavasti kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, myös sisäministeriön asetuksella pelastustoimen järjestämislain 13 §:n mukaan voidaan antaa tarkempia säännöksiä seurannan vähimmäistietosisällöstä. Näiden velvoitteiden toteuttaminen edellyttää perustettavilta hyvinvointialueilta suunnittelu- ja kehittämispanostuksia.

4.12 Sosiaali- terveydenhuollon ja pelastustoimen digitaalisten ratkaisujen ja tiedonhallinnan tietoturva vaatimusten toteuttaminen

Avustusta voidaan käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen digitaalisten ratkaisujen ja tiedonhallinnan tietoturva vaatimusten toteuttamisesta aiheutuviin kuluihin. Sosiaali- ja terveydenhuollossa käsitellään EU:n yleisen tietosuojasetuksen (2016/679) tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, joiden tietoturvalinen käsittely on palvelujen tuottamisen lähtökohta ja edellytys. Hyvinvointialueen perustamisen yhteydessä on muokattava ja yhtenäistettävä lukuisia erilaisia tietojärjestelmiä, joilla käsitellään arkaluonteisia terveyteen tai sosiaaliseen tilanteeseen liittyviä tietoja. Tästä syystä on erityisen tärkeää, että tietoturvaan kohdistuvat riskit tunnustetaan ja niiden edellyttämät hallintatoimenpiteet toteutetaan asianmukaisesti.

4.13 Sosiaali- ja terveydenhuollon vanhojen asiakas- ja potilastietojen arkistointi

Avustusta voidaan käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen sähköisestä arkistoinnista aiheutuviin kuluihin, siltä osin kuin arkistoitavat tiedot ovat syntyneet ennen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 14 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönottoa tai syntyneet ennen asiakastietolain nojalla annetun vaiheistusasetuksen (1257/2015) asettamia määräaikoja. Ennen Kanta-palvelujen käyttöönottoa arkistoituja tietoja säilytetään osin vanhentuneissa tietojärjestelmissä, joita ylläpidetään pääsääntöisesti näiden tietojen arkistointia varten. Osana hyvinvointialueiden perustamista vanhentuneita tai muuten tarpeettomia tietojärjestelmiä on tarkoituksenmukaista lakkauttaa, jolloin niiden sisältämät tiedot täytyy arkistoida sähköisessä muodossa. Avustuksella tapahtuva sähköinen arkistointi olisi tehtävä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuihin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin.

4.14 Muiden kuin Kanta-palveluihin arkistoitavien tietojen arkistointi

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmät sisältävät myös muita kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin (ks. kohta 13 arkistoitavia tietoja). Hyvinvointialueilla on velvoite arkistoida myös näitä palvelutuotannossa syntyviä tietoja, joita ovat esimerkiksi ajanvaraustiedot sekä lokitiedot. Avustuksella voidaan toteuttaa sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat lainsäädäntöön perustuvan arkistointivelvoitteen täyttämisen myös tältä osin.

4.15 Pelastustoimen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien muutokset

Avustusta voitaisiin käyttää pelastustoimen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien muutosten aiheuttamiin kustannuksiin, mitkä aiheutuvat hallinnollisen rakenteen muutoksesta. Pelastustoimen tiedonhallinta ja tietojärjestelmien käyttö ja jatkuvuus tulee turvata muutoksessa. Muutoksia ovat esimerkiksi pelastuslaitoksen hallinnoimien tietojärjestelmien siirrosta ja rajapintojen muuntamisesta kunnasta hyvinvointialueelle sekä pelastustoimen kansallisten tiedonhallintaratkaisuiden ja tietojärjestelmien käyttöönottoaminen.

4.16 Muut käyttökohteet

Tietohallintoa, tiedonhallintaa ja tietojärjestelmiä koskevien muutosten toteuttaminen on välttämätön edellytys hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämiseksi sekä tehtävien ja niihin liittyvien omaisuuserien, sitoumusten ja henkilöstön hallitulle siirrolle. Uudistuksen toimeenpanoon liittyvien muutoskohteiden välttämättömyyden arviointi on viimekädessä hyvinvointialueiden vastuulla ja niitä koskevien päätösten perustelemisen osa hyvinvointialueiden ja niiden väliaikaishallinnon päätöksentekomenettelyä. Tästä syystä on perusteltua, että avustuksen käyttökohteissa on kohtien 1–15 lisäksi kohta, joka mahdollistaa avustuksen käytön muihin, uudistuksesta johtuviin, tietohallinnon, tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien välttämättömiin muutoksiin.

Huomioitavaa lisäksi on, että muutoksen laajuus ja muutoskohteet tulevat vaihtelevaan merkittävästi hyvinvointialueiden välillä. Myös tästä syystä on perusteltua, että asetukseen sisältyy ennalta arvaamattomien tilanteiden ja muutoskohteiden mahdollistava säännös. Kohtaa 16 tulee kuitenkin tulkita rajaavasti niin, että se koskee yksinomaan ja yksiselitteisesti niitä muutoskohteita, joiden voidaan perustellusti nähdä johtuvan uudistusta koskevan lainsäädännön voimaantulosta.

5 Muutoksen toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

Tämän oppaan luvussa 3 (periaatteelliset linjaukset) kohdassa esiteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan ohjauksessa ja valtakunnallisessa resursoinnissa sovellettavat periaatteet. Periaatteisiin sisältyy alueellisen yhteistyön edistäminen. Käsillä olevan ICT-muutoksen näkökulmasta keskeisiä yhteistyön muotoja ovat:

1. Alueiden yhteiset hankkeet, hankinnat ja muut yhteistyörakenteet
2. DigiFinland Oy:n keskitetysti tuottamien palvelujen hyödyntäminen

5.1 Alueellinen yhteistyö

ICT-muutos sisältää alueilla samanlaisina toistuvia tehtäviä, kuten suunnitteluun, organisointiin, hankintoihin ja tekniseen kehittämiseen liittyvien palvelujen hankkimista, yhteisten sähköisen asiointin tukipalvelujen käyttöönottoja tai tiedonhallintalain asettamiin velvoitteisiin mukautumista. Myös osa ICT-ratkaisuista voi olla sellaisia, että niiden rakentaminen yhteistyössä voi olla tarkoituksenmukaista.

Lisäksi esitetty laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) edellyttää yhteistyöaluekohtaista sopimista mm. hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta (1) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ja sähköisten palvelujen kehittämisessä, (2) asiakas- ja potilastietojen käytössä sekä (3) julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisissa velvoitteissa.

Avustuksen myöntäjä tunnistaa välttämättömän ICT-muutoksen aikataulun kireyden vuosina 2021-2022, ennen järjestämisvastuun siirtämistä. Tästä syystä pyrkimyksenä on varmistaa, että yhteistyöaluetason yhteistyövelvoite ei muodostu akuutin muutosvaiheen aikana liian raskaaksi. Yhteistyöhön on tästä huolimatta syytä valmistautua jo hyvinvointialueiden rakentamisen alkuvaiheessa.

Yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden tulee vähintään kuvata toimenpiteet ja organisoituminen, joiden kautta järjestämislain edellyttämä yhteistyö toteutetaan. Lisäksi, osana vuosien 2021-2022 toteutettavaa ICT-muutosta on tuotettava luonnos

yhteistyöalusopimuksen sisällöistä siltä osin kuin se koskee digitlisaatiota tai tiedonhallintaa. Avustuksen myöntäjä voi kuvata yhteistyövelvoitetta tarkemmin varsinaisessa avustuspäätöksessä.

Avustuksen hakijat voivat myös sopia ICT-muutoksen toteutukseen liittyen yhteisistä hankinnoista tai hankkeista ja hakea niiden toteuttamiseen avustusta. Tällaisessa tapauksessa hakijoiden on sovittava, mikä niistä toimii yhteisen hankinnan tai hankkeen hallinnoijana. Hallinnoijana toimiva hakija kuvaa hankinnan tai hankkeen omassa hakemuksessaan ja hakee avustuksen keskitetysti. Hankintaan tai hankkeeseen liittyvät muut hakijat ilmaisevat omissa hakemuksissaan sitoumuksen yhteiseen hankintaan tai hankkeeseen osallistumisesta.

5.2 DigiFinland Oy:n tuottamat tukipalvelut

DigiFinland Oy on valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, jonka tehtävänä on edistää julkisen hallinnon digitalisaatiota. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on yhtiön alueellinen ja valtiollinen yhteisomistajuus.

Käsillä oleva ICT-muutos sisältää toimia, joita voidaan tehostaa yhtiön tarjoamien keskitettyjen tukipalvelujen avulla. Tässä kohdassa esitellään keskitetysti tarjottavat palvelut.

5.2.1 Sähköinen arkistointi –palvelu

Vanhojen asiakas- ja potilastietojen arkistointi on osa käynnistyvän uudistuksen ICT-tiekarttaa. Uudistukseen kiinteästi liittyvä asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen tulee entisestään lisäämään arkistoitavien tietojärjestelmien määrää.

DigiFinlandin tuottaman sähköisen arkistoinnin tukipalvelun tarkoituksena on vähentää ylläpidettävien tietojärjestelmien määrää tarjoamalla kustannustehokas tapa tietojen sähköiseksi arkistoinniseksi, sekä lisätä Kantaan vietävien potilas- ja asiakastietojen määrää ja laatua kansallisella tasolla. Kun asiakas- ja potilastietojärjestelmissä olevat vanhat asiakirjat on arkistoitu, järjestelmistä voidaan luopua, mikä vähentää alueellisia ICT-kustannuksia.

DigiFinland Oy toteuttaa vuoden 2021 aikana projektin, jossa selvitetään vanhojen tietojen arkistoinnin aiheuttamia kokonaiskustannuksia ja kartoitetaan arkistoitavien tietojärjestelmien todellisia määriä. Samalla yhtiö luo kustannustehokkaan toimintamallin arkistoinnin toteuttamiseksi jatkuvana palveluna.

On arvioitu, että tietojen arkistointi on pitkällä aikavälillä kannattavaa, jos sitä suhteutetaan vaihtoehtoiskustannuksiin – eli vanhojen tietojärjestelmien ylläpidon jatkamiseen. Yhtiö toteutti vuonna 2020 kyselyn, jossa se kartoitti arkistoitavien järjestelmien alustavaa määrää sekä järjestelmien ylläpidon keskimääräisiä kustannuksia. Tuloksien mukaan, yhden arkistoitavan tietojärjestelmän ylläpitokustannus on vuosi tasolla noin 5000 euroa. Järjestelmän arkistointikustannus puolestaan on noin 50 000 euroa. Suomessa arvioidaan olevan yhteensä 400 – 600 arkistoitavaa asiakas- tai potilastietojärjestelmää. Laskelmat tarkentuvat vuoden 2021 aikana toteutettavan selvitysprojektin aikana, missä toteutetaan vanhojen sote-tietojen kansallinen kartoitus hyödyntämällä SoteArkki-työkalua. Kartoituksen lopputuloksena saadaan selville muun muassa tarkka käytöstä poistuneiden asiakas- ja potilastietojärjestelmien määrä sekä arkistoinnin kustannusarvio. Kartoituksen lopputulosta tullaan hyödyntämään vanhojen sote-tietojen arkistoinnin alueellisen rahoitustarpeen määrittelyssä.

Sähköinen arkistointi palvelu pitää sisällään käytöstä poistuneiden tai poistumassa olevien asiakas- ja potilastietojärjestelmien (ydinjärjestelmien) vanhojen sote-tietojen arkistoinnin. Ensisijaisesti asiakas- ja potilastiedot arkistoidaan Kanta-palveluiden Potilastiedon arkistoon sekä Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon. Toissijaisesti samassa yhteydessä siirretään muut säilytettävät asiakirjat soveltuvaan säilytyspaikkaan. Palvelu tarjotaan vastikkeetta niille avustuksen saajille, jotka avustushakemuksessaan ovat ilmoittautuneet DigiFinlandin palvelun hyödyntäjiksi sekä ovat liittyneet DigiFinlandin syksyllä 2021 perustamaan dynaamiseen Sähköisen arkistoinnin hankintajärjestelmään enintään kunkin hankintarenkaan jäsenen arvioiman hankinnan suuruuden mukaisesti. Hankintajärjestelmään voi liittyä 15.10.2021 saakka, lisätietoja sahkoinenarkistointi@digifinland.fi. Lähtökohtana sopimusrakenteelle on, että hankintarenkaan sopimukset solmitaan sairaanhoitopiirien kanssa ja sopimukset siirtyvät aikanaan tuleville hyvinvointialueille.

Sähköinen arkistointi palvelu käynnistyy vuonna 2022 sisältäen seuraavat osa-alueet:

- **Arviointi:** SoteArkki-työkalu mahdollistaa vertailukelpoisen vanhojen tietojen nykytilan arvioinnin.
- **Asiantuntijapalvelut:** Yhtiö tarjoaa asiantuntijapalveluja sisältäen mm. tukipalvelut, arkkitehtuuri, koulutukset ja projektijohtaminen.

- **Hankinnat:** DigiFinland suorittaa yhteishankintayksikkönä hankintoja hyvinvointialueiden puolesta mahdollistaen kustannustehokkaan ja modulaarisen hankintakokonaisuuden.

Avustuksen hakijan tulee liittää hakemukseensa hyvinvointialueen oma suunnitelma arkistointityön toteuttamiseksi sisältäen seuraavat asiat:

- Arvio hakevan organisaation omien resurssien käytöstä
- Ehdotus työn toteuttamisen aikataulusta
- Suunnitelma arkistoitavien järjestelmien alasajosta

Palvelu ei pidä sisällään ei-sähköisessä muodossa olevien (paperi- ja analogiset aineistot) vanhojen sote-tietojen arkistointia eikä yksityisen sektorin tuottamien vanhojen sote-tietojen arkistointia.

Osana palvelua DigiFinland Oy tarjoaa seuraavat asiat:

- Tarjoaa alueille sähköisen arkistoinnin modulaarista ja alueellisesti räätälöityä palvelukokonaisuutta
- On vastuussa yhteishankinnoista, ja se toimii hankintojen teknisenä toteuttajana
- Vastaa toimittajapoolin hallinnasta ja koordinoinnista (esim. kilpailuttamalla toimittajat dynaamiseen puitejärjestelmään)
- Arvioi vanhojen sote-tietojen nykytilaa dialogissa alueiden kanssa ja priorisoi arkistoitavat tiedot järjestelmittäin
- Vastaa arkistointiprosessin ja toteutusmallin kehityksestä ja kustannustehokkuuden hallinnasta
- Osallistuu kansalliseen sidosryhmäyhteistyöhön
- Tarjoaa asiantuntijapalveluita, koulutuspalveluja ja arkistointiprojektien suunnittelun ja läpiviennin tukea
- Tekee laadunvarmistusta yhteistyössä toimittajien kanssa

Palvelua hyödyntävän hyvinvointialueen vastuulla on huolehtia seuraavista asioista:

- Laatia suunnitelma hankkeen aikana arkistoitavien järjestelmien alarajasta
- Vastata hyvinvointialueen omien resurssien riittävyydestä sekä sitoutumisesta
- Vastata sähköisen arkistoinnin hankkeeseen liittyvien toimintatarpeiden ja niiden laajuuksien määrittelystä
- Vastata arkistointiprojektin läpiviennistä (aikataulu, rahoitus, muut) yhteistyössä DigiFinlandin ja muiden toimittajien ja sidosryhmien kanssa

5.2.2 Tietojohdaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä annettu laki (29 §) sekä laki pelastustoimen järjestämisestä (13 §) asettaa hyvinvointialueille tietojohdamisen velvoitteita. Velvoitteisiin mukautuminen edellyttää kansallista koordinaatiota, yhteisiä tieto- ja käsitelmalleja sekä luokituksia.

Osana tietojohdamisen palvelua ja STM:n ohjaamaa Toivo-ohjelmaa, DigiFinland Oy tarjoaa alueiden käyttöön Virta-hankkeessa valmistellut yhteiset tieto- ja käsitelmallit ja raportoinnin käyttötapauskuvaukset sekä organisaatioriippumattoman palveluluokituksen. Edellä kuvattujen välineiden avulla yhtiö koordinoi sote-järjestämislain 29 pykälän edellyttämän vähimmäistietosisällön valmistelua, tietojohdamisen kyvykkyyksien kehittämistä sekä kehittää, ylläpitää ja levittää kehitettyä ratkaisuja ja hyviksi havaittuja käytäntöjä. Näiden lisäksi yhtiö tukee alueita sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain mukaisten tietosuoja- ja turvavaatimusten toteuttamisessa (Virta-arkkitehtuuri).

Pelastustoimen tiedonhallinnan ja tiedolla johtamisen työvälineiden edistämisen (TJ) projektissa toteutetaan yhteisiä tieto- ja käsitelmalleja ja raportoinnin käyttötapauskuvauksia yhteistyössä yhtiön kanssa. Näiden avulla edistetään avainasemassa olevaa tietosisältöä ja tietojohdamisen kyvykkyyksiä sekä kehitetään tiedonhallintaa.

Alueellisen avustuksen saaminen kohdan 4.11 mukaiseen käyttötarkoitukseen (seurannan, arvioinnin ja tietojohdamisen kyvykkyydet) edellyttää aktiivista osallistumista ja sitoutumista Virta-hankkeessa hyvinvointialueiden kanssa yhteistyössä tehtävään vä-

himmäistietosisältöjen valmisteluun tai pelastustoimen TJ-projektiin. Avustusta voi hakea valmisteluun ja tietosisältöjen testaamiseen sekä käyttöönottoon kohdistuvaan työpäpanokseen.

DigiFinland on kehittänyt tietojohdamisen alustaratkaisua, jonka mahdollisuuksista ja haluttaessa alueellisesta käyttöönotosta tiedotetaan erikseen. Uudistuksen edellyttämien tietojohdamisen kyvykkyksien kehittämiseen on mahdollista hakea avustusta sitoutumatta yhtiön tarjoamiin tietojohdamisen alustaratkaisuun.

6 Avustuksen käyttäminen

6.1 Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustukseen oikeuttavia kuluja ovat avustuksen käytön kannalta tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset:

1. Henkilöstökustannukset, joihin lasketaan hankkeessa työskentelevän koko- ja osa-aikaisen henkilöstön palkat (loma-ajan palkkakuluineen), tuntipalkat, palkkiot (pl. ostetut palvelut), eläkekulut ja muut lakisääteiset henkilösivukulut. Myös organisaatiossa jo työskentelevän henkilöstön hankkeelle tekemä työaika (ns. työpanoksen siirto) voidaan katsoa hankkeen kuluksi, jos henkilö tekee työtä hankkeelle. Huomioi, että vain osan työajastaan hankkeelle tekevän työntekijän edellytetään pitävän työajanseurantaa. Työajanseurannan järjestämisestä ohjeistetaan avustuspäätöksessä.
2. Vapaaehtoiset henkilöstökulut, joita ovat työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvat kulut, lounas- tai virkistyssetelikulut sekä työntekijöiden koulutus- tai työnohjauskulut. Huomioi, että koulutus- ja työnohjauskuiluista hyväksyttäviä eivät ole ne kulut, jotka aiheutuvat sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 5§:ssä tai terveydenhuoltolain (1326/2010) 5 §:ssä tarkoitetusta kunnan tai muun työnantajan lakisääteisestä täydennyskoulutusveloitteesta.
3. Matkakustannukset, jotka ovat muutoksen kannalta tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia. Valtionavustukseen oikeuttavia kotimaan matkakustannuksia ovat hankkeen työntekijöiden, asiantuntijapalveluiden tarjoajien, kuten kouluttajien, sekä hankkeen mahdollisen ohjausryhmän jäsenten ja varajäsenten matkakulut. Matkakulujen tulee olennaisesti liittyä hankkeen tavoitteiden toteuttamiseen. Matkustuksessa tulee noudattaa toimialojen yleistä matkustussääntöä (esim. KVTES) ja työnantajan ohjeistusta. Ulkomaille kohdistuvien matkojen osalta tarvitaan avustuksen myöntäjän erillinen suostumus ennen kulujen syntymistä. Matkakuluista ohjeistetaan tarkemmin valtionavustuspäätöksessä.
4. Toimitilojen, laitteiden ja kaluston vuokrat. Avustettavasta toiminnasta johtuvat tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset vuokratkulut ovat hyväksyttäviä kustannuksia. Mikäli avustettu toiminta tapahtuu avustuksen saajan

omistamissa tiloissa, toimitilakuluksi hyväksytään vain tiloista maksettava hoitovastike sekä toimitilojen käyttö- ja ylläpitokuluja, elleivät ne jo sisälly edellä mainittuun hoitovastikkeeseen. Korjaus- ja rahoitusvastikekuluja ei voida kattaa avustuksella.

5. Ulkopuolisista lähteistä hankitun tutkimuksen, tietämyksen sekä konsultoinnin ja vastaavien asiantuntijapalveluiden (esim. projektipäällikkö tai taittopalvelut) kustannukset.
6. Materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset sekä muut toimintakustannukset. Materiaalikuluksi katsotaan hankkeen toimintaa varten tarvittavat aineistot, kuten julkaisut, opetusmateriaalit tai päivittäiseen toimintaan tarvittavat hyödykkeet.

Kustannuksiin hyväksytään myös luvun 6 mukaisten avustuskohdeiden edellyttämät välttämättömät pitkävaikutteiset menot sekä osakkeiden ja osuuksien hankinta. Tällä halutaan varmistaa esimerkiksi välttämättömät inhouse-yhtiöjärjestelyt sekä pitkävaikutteisiin menoihin sitoutuminen, esimerkiksi tietojärjestelmäinvestointien tapauksessa. Kustannusten on oltava kirjanpidon toteutuneisiin menoihin perustuvia. Avustusta ei saa käyttää sellaiseen tarkoitukseen, johon myönnettävä tuki on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

Muita välttämättömiä kustannuksia voivat olla esimerkiksi hankkeen toteuttamiseksi tarpeelliset henkilöstölle suunnatun koulutuksen kustannukset, vähäiset laitehankinnat, palvelujen ostot, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankinnat sekä julkaisukustannukset.

6.2 Avustuksen käyttöön liittyvät ehdot

Valtionavustusta maksetaan toteutuneiden, kirjanpidosta todennettavien, hankkeen toteuttamiseen liittyvien ja valtionavustukseen oikeuttaviksi hyväksyttävien kustannusten perusteella. Hankkeen aloittamisvaiheessa kustannuksia on voinut syntyä jo ennen valtionavustuspäätöksen antamista. Nämä kustannukset voidaan hyväksyä valtionavustukseen oikeuttaviksi edellyttäen, että ne ovat syntyneet 1.7.2021 jälkeisenä aikana ja ne on perusteltu tämän oppaan tarkoittaman ICT-muutoksen välttämättömyyden näkökulmasta.

Selvyyden vuoksi on todettava että avustuksen myöntäjä ei voi sitoutua kustannusten kattamiseen ennen kuin ne ovat toteutuneet ja niiden avustuksen mukaisuutta voidaan näin ollen tosiasiallisesti arvioida. Näin ollen takautuvasti avustuksella katettavien kustannusten avustuksen mukaisuuteen liittyvä riski on avustuksen hakijalla. Koska avustuksen käyttökohteet ovat kohtuullisella varmuudella tiedossa jo avustusprosessin valmisteluvaiheessa, tätä riskiä voidaan hallita huolellisella suunnittelulla ja noudattamalla tässä oppaassa annettuja ohjeita.

Kehittämishankkeen tulee toteuttaa hyvää hallinnointitapaa. Kustannusten tulee olla kohtuullisia suhteessa hankkeen laajuuteen ja tarpeellisia hankkeen toteuttamiseksi. Hankkeilla tulee olla erillinen projektikirjanpito sekä oma kustannuspaikka, projektitili tai vastaava, josta valtionavustuksella katettavat kustannukset ovat eriteltävissä ja johdettavissa suoraan maksatusta koskevaan hakemukseen ja sen liitteisiin.

Valtionavustukseen oikeuttavien kustannusten tulee perustua hankkeesta aiheutuviin ja toteutuneisiin kustannuksiin. Esimerkiksi hyväksyttävien tilakustannusten tulee olla hankkeesta tai hankehenkilöstön tilojen käytöstä hallinnoijalle aiheutuvia kustannuksia tai ylimääräisiä kustannuksia. Hankehenkilöstön toiminnasta aiheutuvat ICT- tai vastaavat kustannukset tulee perustua toteutuneisiin kustannuksiin.

Valtionavustusta ei voi käyttää järjestöjen, säätiöiden tai yksityisten yritysten toiminnan kehittämiseen, vaikka avustuksen hakijat hankkisivat järjestämisvastuullaan olevat palvelut ostopalveluina em. toimijoilta. Myöskään esimerkiksi luottotappiot, viivästyskorot ja maksut tai muut rangaistusluonteiset maksut eivät ole valtionavustuskelpoisia.

Lahjoja tai edustuskuluja ei myöskään hyväksytä valtionavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi, mutta kokouskäytäntöihin liittyvä normaali vieraanvaraisuus on hyväksyttävää.

Hankesuunnitelmaan ja sen kustannusarvioon sisällytettyjä kustannuseriä ei hyväksytä sellaisenaan valtionavustuspäätöksellä vaan kustannusten hyväksyttävyyttä arvioidaan aina erikseen maksatushakemusten yhteydessä.

Joidenkin kustannusten osalta edellytetään, että avustuksen myöntäjä hyväksyy syntyvän kustannuksen etukäteen valtionavustukseen oikeuttavaksi:

- Matkustaminen ulkomaille tai ulkomailta hankittava koulutus

- Laite- tai kalustehankinnat tai muut investoinnit. Poikkeuksena ovat hankkeeseen palkatun hankehenkilöstön henkilökohtaiseen käyttöön tulevat työvälineet, kuten tietokone ja matkapuhelin sekä niiden käytöstä aiheutuvat kustannukset.
- Tietoteknologiahankintoihin liittyvät menot

Avustuksella toteutettavat hankinnat tulee suunnitella huolellisesti ottaen huomioon hankintalain (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, 1397/2016) säännökset. Hankinta-asiakirjat (mm. tarjouspyyntö, tarjous ja päätös) on arkistoitava osaksi hankkeen asiakirjoja. Hankkeet eivät saa mainostaa kaupallisia tuotteita tai palveluja eivätkä harjoittaa muuta kaupallista myynninedistämistoimintaa.

7 Avustuksen hakeminen

Valtionavustusta on haettava avustuksen myöntäjältä sähköisesti täyttämällä sähköinen hakulomake SEKÄ toimittamalla allekirjoitettu hakemus liitemateriaaleineen sosi-aali- ja terveysministeriön kirjaamoon (kirjaamo@stm.fi). Sähköinen hakulomake sekä hakemuksen laatimisessa tarvittavat materiaalit löytyvät osoitteesta <https://soteuudistus.fi/ict-muutoksen-valtionavustus>. Hakemus liitteineen tulee lähettää viimeistään 22.10.2021 klo 23:59.

Myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä. Hakemuksen ollessa puutteellinen, se otetaan käsiteltäväksi, mutta sitä tulee täydentää puutteellisilta osin ministeriön asettamassa määräajassa hallintolain (434/2003) säännösten mukaisesti. Kukin avustuksen hakija tekee vain yhden hankehakemuksen.

Hakemuksen minimisisältö:

1. Allekirjoitettu valtionavustuksen kansilehti
2. Hankesuunnitelma hyödyntäen tukimateriaalina olevaa hankesuunnitelmapohjaa
3. Arvio muutokuluista täytettynä tukimateriaalina olevalle muutokulujen arviointilomakkeelle

7.1 Hankesuunnitelma

Hankesuunnitelma laaditaan hyödyntäen hankesuunnitelmapohjaa, joka on ladattavissa verkko-osoitteesta <https://soteuudistus.fi/ict-muutoksen-valtionavustus>. Hankesuunnitelmassa kuvataan tekstinä ja kuvina muutoksen yleiskuva, hyödyntäen soteuudistuksen ICT-valmisteluryhmän tuottaman ICT-tiekartan¹ mukaista jaottelua.

Hankesuunnitelmapohjaan on lisätty ohjeita suunnitelman täyttämisen helpottamiseksi. Hankesuunnitelman laatimisessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota selkeyteen ja tiivyyteen. Suunnitelmasta on käytävä ilmi:

¹ <https://soteuudistus.fi/alueellisen-valmistelun-tiekartta>

- Hankeorganisaatio
- Kunkin osa-alueen kohdalla keskeiset ratkaistavat ongelmat sekä tehtävät niiden ratkaisemiseksi
- Kunkin osa-alueen pääasialliset tuotokset sekä niiden laadunvarmistuksen menettelyt
- Muutoksen kannalta olennisimmat riskit (erit. jatkuvuus) sekä niiden hallintakeinot
- Muutoksen toteuttamisen suhde hyvinvointialueiden viitearkkitehtuurin mukaiseen tavoitetilään

7.2 Arvio muutuskuluista

Arvio muutuskuluista laaditaan hyödyntäen Excell-muotoista arviointipohjaa, joka on ladattavissa verkko-osoitteesta <https://soteuudistus.fi/ict-muutoksen-valtionavustus>. Mallipohjaan on lisätty ohjeet kustannusten arvioimisen tueksi. Arvioitavia kustannuksia ovat henkilöstökulut, vuokrat sekä erilaiset ostokulut.

8 Hakemusten käsittely

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa. Valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat (valtionavustuslain 7 § 1 mom.):

- Tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä.
- Avustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta.
- Avustuksen myöntäminen on tarpeellista, kun otetaan huomioon hakijan saama muu julkinen tuki sekä hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus.
- Valtionavustuksen myöntäminen vääristää vain vähän kilpailua ja markkinoiden toimintaa.

8.1 Hakemusten arviointi

Avustushakemukset pisteytetään alla kuvattujen arviointikriteerien perusteella. Kriteerit jakautuvat osa-alueisiin:

- Vähimmäiskriteerit (A-B) arvioidaan asteikolla täyttää – ei täytä. Vähimmäiskriteerin täyttämättä jättäminen johtaa avustushakemuksen hylkäämiseen
- Kokonaisarviointi toteutetaan arvioimalla hakemuksen muodostamaa kokonaisuutta mm. selkeyden, realistisuuden, riskienhallinnan, seurattavuuden, välttämättömyyden, laadunvarmistuksen näkökulmista (kriteerit C-J). Kokonaisuutta tarkastelevat kriteerit arvioidaan asteikolla 0-5, jossa 0 merkitsee vaatimuksen toteutumattomuutta ja 5 kriteerin kiitettävää täyttymistä.
- Henkilöstökuluja arvioidaan kohtuullisuuden näkökulmasta, suhteutettuna yleiseen hintatasoon, esitettyyn muutostarpeeseen ja muiden hyvinvointialueiden hakemuksiin (kriteeri K)

- Tehtäväkohtaisia muita kuluja arvioidaan välttämättömyyden ja kohtuullisuuden näkökulmista (kriteerit L ja M)

Koska toimeenpantava ICT-muutos liittyy kullakin alueella toteutuvaan lakisääteiseen uudistukseen, päätöksiä avustuksen lopullisesta jakautumisesta ei voida perustaa pelkästään hakemusten laadun arviointiin. Pisteytys on kuitenkin lähtökohta, jonka pohjalta esitys avustuksen jakautumisesta tehdään. Avustusta ei myönnetä kuluihin, joiden välttämättömyys uudistuksen näkökulmasta ei käy ilmi. Heikoksi arvioitujen hakemusten tai niiden osa-alueiden kohdalla tullaan myös edellyttämään täsmennyksiä.

Arviointikohde	Kriteerit	Asteikko
Vähimmäiskriteerit	A. Hakemus on laadittu annettujen ohjeiden mukaisesti ja sisältää kaikki pakolliset tiedot	K/E
	B. Palvelujen jatkuuvuden kannalta oleelliset riskit ja niiden hallintakeinot on määriteltä	K/E
Kokonaisarviointi	C. ICT-muutossuunnitelma on kokonaisuutena arvioiden selkeä ja realistinen	0-5
	D. ICT-muutoksen riskienhallinta on kattavaa ja keskeisten riskien hallintatoimenpiteet on suunniteltu	0-5
	E. ICT-muutossuunnitelma on laadittu siten, että sen toteutumisen seuranta ja arviointi on helppoa	0-5
	F. Kunkin muutoksen osa-alueen (A-E) keskeiset ratkaistavat ongelmat (lähtötilanne)	0-5

	on määritelty selkeästi ja niiden ratkaiseminen on uudistuksen kannalta välttämätöntä.	
	G. Kunkin muutoksen osa-alueen (A-E) muutostöiden vaiheistus ja aikataulut on esitetty selkeästi ja toteutettavuuden kannalta uskottavasti	0-5
	H. Kunkin muutoksen osa-alueen (A-E) muutostöiden keskeiset tuotokset on määritelty ja laadunvarmistuksen toimintamalli on uskottavasti kuvattu	0-5
	I. Kunkin muutoksen osa-alueen (A-E) kohdalla huomioidaan lakisääteisten veloitteiden toteutuminen	0-5
	J. Hankesuunnitelmassa on arvioitu muutoksen suhde hyvinvointialueen viitearkkitehtuuriin ja esitetty suunnitelman miten tehtävät ja tuotokset edistävät viitearkkitehtuurin mukaiseen tavoitettiin pääsemistä?	0-5
Henkilöstökulujen arviointikriteerit	K. Muutoksen esitetty henkilöstökustannukset ovat kohtuullisia suhteutettuna muutostarpeeseen, yleiseen hintatasoon ja muiden hyvinvointialueiden suunnitelmiin	0-5

Tehtäväkohtaisten kulujen arviointi	L. Kunkin muutoksen osa-alueen (A-E) tehtävät ovat uudistuksen kannalta välttämättömiä ja yleisen hintatason näkökulmasta kohtuullisia	0-5
	M. Kunkin muutoksen osa-alueen (A-E) tehtävien muut kuin henkilöstökulut on arvioitu uskottavasti	0-5

8.2 Avustuksesta päättäminen

Päätöksen avustuksen jakautumisesta tekee perhe- ja peruspalveluministeri. Valtionavustuspäätöksistä ei voi valittaa. Päätökseen tyytymätön asianosainen voi hakea oikeusavustuksen myöntäjältä. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen voi hakea muutosta siten kuin vuoden 2020 alusta voimaan tulevassa laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. STM pyrkii tekemään valtionavustuspäätökset vuoden 2021 loppuun mennessä.

9 Toimeenpanon ohjaus ja hallinto

9.1 Avustettavien hankkeiden ohjaus ja seuranta

Avustuksen saajalta tullaan edellyttämään raportointia suunnitelman mukaisen muutoksen toteutumisesta kuukausittain avustuksen myöntäjän erikseen avustuspäätöksen yhteydessä ilmoittamalla tavalla. Lisäksi avustuksen saajalta edellytetään osallistumista kansallisiin ohjauksen ja yhteistyön rakenteisiin erikseen päätöksessä ilmoitetun mukaisesti.

9.2 Avustuksen maksatus ja käytön valvonta

Valtionavustuksen maksatuksesta vastaa Lounais-Suomen aluehallintovirasto. Valtionavustus maksetaan hankkeen hallinnoijalle korkeintaan kaksi kertaa vuodessa kustannusten ajoittumisen perusteella (1.1.-30.6. ja 1.7.-31.12). Valtionavustus maksetaan arvonlisäverottomiin kustannuksiin. Valtionavustus tai sen osa maksetaan valtionavustuksen perusteeksi hyväksytyjen, hallinnoijan kirjanpidossa toteutuneiden kustannusten perusteella. Maksatukseen liittyvistä velvoitteista annetaan tarkemmat ohjeet avustuspäätöksessä.

Valtionavustusta saaneen muutoshankkeen päätyttyä avustuksen saajan on annettava selvitys valtionavustuksen käytöstä ja saavutetuista tuloksista. Selvityksen antamisesta annetaan tarkemmat ohjeet avustuspäätöksessä.

10 Lisätietojen pyytäminen

Lisätietoja avustuksesta voi pyytää soteuudistus.fi sivuston Palaute-toiminnallisuuden kautta. Kysymyksen voi esittää täyttämällä lomake, joka löytyy sivulta <https://soteuudistus.fi/palaute>. Kaikki kysymykset ja vastaukset julkaistaan osoitteessa <https://soteuudistus.fi/ukk> . **Lisätietopyyntöjä ei toivota lähetettävän yksittäisille virkahenkilöille.**

Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtiovarainministeriö sekä sisäministeriö järjestävät verkkotilaisuuden 16.9.2021, jossa esitellään avustuksen tarkoitus ja tavoite sekä hakemisen toimintamalli. Tilaisuudessa on mahdollisuus esittää kysymyksiä ministeriöille (STM, VM, SM) sekä DigiFinland Oy:lle.

Tämän oppaan liitteet/oheismateriaali on ladattavissa osoitteesta: <https://soteuudistus.fi/ict-muutoksen-valtionavustus>.

VNK TÄYTTÄÄ, MINISTERIÖN JULKAISUSARJAN NIMI JA JULKAISUN VUOSI : SARJANUMERO.